

GUSTAAF VANHESTE

Oostende, 20 november 1887 — Oostende, 25 februari 1975

KORT WEG EEN KUNSTENAAR

Ik heb zijn naam voor het allereerst gelezen in het boek van Antoine SCHYRGENS, „Le monde Inconnu des Artistes – propos et souvenirs” (1957): Je citerai aussi parmi les peintres les plus en vue, Gustave Van Heste, s'intéressant surtout à la Faune et la Flora marines, qui lui inspirèrent des motifs décoratifs du plus curieux effet. Il fut un moment, Conservateur du Musée, installé au Fort-Napoléon, à l'initiative de l'Archiviste-Bibliothécaire Carlos Loontjens, à qui l'on doit plusieurs écrits sur l'histoire de la Ville”. (P.158).

Antoine Schyrgens dacht toch niet aan Gustaaf Vanheste toen hij in datzelfde boek noteerde: „On n'invente plus. On à tout trouvé et les artistes, les écrivains et les acteurs se renouvellent”. (P.8).

Zelfs de journalist van de Zeewacht herkende niet eens de vaste waarde van deze kunstzinnige Oostendenaar: „Daar ver, nauw in strate en breed in 't groen, tusschen de Koninginnelaan en den Thouroutschen Steenweg, is er, in de Grensstraat, eene woonst waar eene wordende kunst aangroeit en zelfs opbloeit”. (De Zeewacht 21 november 1929).

Want wie was, zelfs ten jare 1962, Gustaaf Vanheste, als zelfs Ary SLEEKs in zijn „Oude Oostendse Afspanningen, Danszalen en Caféchantants” slechts dit over deze zoon van stad en zee weet te publiceren: „De Blote Frank heeft maar één exploitant gekend, namelijk een zekere Jules X... Dit was rond de jaren 1900!... Vóór hem was het huis betrokken door de familie Vanneste (let op de schrijfwijze), schilders, waarvan de zoon Gustaaf Vanneste nog in leven is en onvoldoende bekend als schilder van zeevissen, schelpen en andere zeeproducten”.

Kort-weg een kunstenaar.

Een duidelijker beeld halen we uit het Nationaal Biografisch Woordenboek: „Geboren te Oostende op 20 november 1887 als zoon van Emile (°Oostende, 11 april 1847), schilder-knecht en scheepsportrettist, en Louis-Collette Verreman (Oostende, 19 juli 1845). Gustaaf Vanneste huwde Sylvia Nysen. Twee van zijn kinderen, nl. Georges-Arthur Vanheste (°Oostende, 1909) en Robert (°Oostende, 1913) werden eveneens kunst-schilders. Vanheste overleed in het Sint-Janshospitaal te Oostende op 25 februari 1975. Zijn laatste adressen waren Grensstraat en Muscarstraat te Oostende”. (Norbert Hostyn)

Tussen 1887 en 1928 staat de naam Gustaaf Vanheste niet voor de kunstenaar die hij nadien (en na zijn dood) geworden is. Hij is reeds een veertiger toen dit artikeltje verscheen naar aanleiding van zijn eerste expositie, in Brussel dan nog:

„Vanheste ne sortit jamais de son lieu natal, un quartier de pêcheurs, où nul critique ou amateur ne s'avisait jamais d'aller le dénicher. En nulle académie et nul cénacle on le vit”. (La semaine, 21 juillet 1928). Ook de lokale pers moet een onkunde erkennen: „We wisten wel iets van een zekere Gustaaf Vanheste, die zich buiten zijn gewoon schilderwerk om, vermaakte met visschen en onderzee-sche fauna en flora op het doek te brengen”. (De Vrijheid, 4 oktober 1929, get. Merlijn)

Een verder bewijs van Oostendes laattijdige interesse (of bekendheid met) lezen we in deze publikaties:

„Je voudrais aujourd'hui avoir le même bonheur en présentant un nouvel artiste dont il n'aurait été fait que peu mention jusque'ici. Et cependant il me paraît mériter plus que de l'indifférence. Il s'agit de Vanheste. Ce nom ne vous „dit rien, lecteur; épinglez le néanmoins: il aura lui aussi son heurs de célébrité”. (Le Littoral, 14 décembre 1929, get. M. Aurel)

Het lokale nieuws is gespijsd: „Die het eens wil wagen een kijkje te geven in 't eenvoudig kunsthuishouden van Gustaaf Vanheste, Grensstraat 12, zal het zich niet beklagen, en die van zijne werken aankopen, zullen, meenen wij, betere beleggingen doen dan in de beurs: papieren kunnen geweldig dalen, kunstgewrochten kennen geen zulke ram-

pen”. (De Zeewacht, 21 november 1929), waarmee kunst en crisis meteen één geworden zijn.

Waarom wordt een „eenvoudig” man plots een kunstschilder van formaat? (En waarom blijft hij, net als Gustaaf Sorel en Jan Declerck een tijdelijk en plaatselijk accent en niet nadien een minstens nationaal erkende kunstenaar?) „Tot in de jaren twintig was Vanheste een gewone man, op een zeker tijdstip verfhandelaar, dan herbergier in het Oostendse visserskwartier, die het kunst-schilderen als liefhebberij beoefende. Vanheste had echter een heel eigen thematiek: in zijn schilderijen (vooral akwarel) beelde hij vissen en zeedieren uit die in hun natuurlijke milieu evolueren, in een bont palet, in een rijke, vloeiende, vibrerende en trefzekere stijl.



Een bonte variatie vissen in een milieu vol bewegingssuggesties. Alle ingrediënten van een typische VANHESTE.

Zie ook groepsfoto bovenaan rechts.

(Foto: Archief Stedelijk Museum Oostende)

Daarnaast schilderde hij ook marines, duin-gezichten, enz. Pas omstreeks 1928 begon Vanheste opgang als kunstschilder". (Nationaal Biografisch Woordenboek, Norbert Hostyn)

Voor die tijd weer klinkend was: „Ensor a vos ses oeuvres et les a approuvez". (La semaine, 21 juillet 1928): goedkope reclame?

De kritieken omschrijven deze „plotse" ontdekking als volgt:

Vanheste n'est qu'une âme simple et forte, un talent sans préméditation, un certain honnêteté. Sa vision est précieuse et exacte, Qu'il poursuive sa tâche patiente. Il ne peut qu'y gagner une réputation à laquelle il ne rêve jamais". (La semaine, 21 juillet 1928)

„Voici donc un artist sensible et doué, qui touche à des matières méditées, sans qu'il s'en doute. Souhaitons de le revoir, avec une exposition plus importante et en une saison plus favorables". (Dernière Nouvelle, 15 Août 1928) Il n'est question dans les milieux artistiques d'Ostende que de la découverte d'un peintre-nature, simple cafetier qui quai, peignant d'admirables poissons. Avis aux collectionneurs. (Le Carillon, 7 septembre 1929)

„Il ne s'attache pas à déformer les objets qu'il représente, pour paraître plus naïef. Puisse-t-il le continuer dans la domaine aquatique qui lui semble si familier". (La Flandre Libérale, 11 Août 1929)

„Uit de diepte, als uit een mijn, haalt hij nu gedegen en kostbare kunst te voorschijn. Wij zijn overtuigd dat hij een profeet in eigen land zal zijn, en niet links gelaten, zoals het ongelukkig voor vele echte kunstenaars het geval is". (De Vrijheid, 16 augustus 1929)

En zo gaan de kritieken naar een artistieke katarsis:

„Gustaaf Vanheste is een facet van de Oostendse kunstkolonie: hij was een noodzakelijke komst: de rhythmizeerder en de sprookjesbelichter van onzer atalantische tuin. Zoo'n kunstenaar eeren en steunen heet niet „complaisance" maar noemt zich plicht". (De Vrijheid, 4 oktober 1929)

„Si vous arrivé, amie lecteur, d'ajouter une oeuvre de Vanheste (12, Rue de la Limite) à votre galerie, ce sera à vous de lui dire: „Merci" Car ce sera vous qui aurez été le mieux partagé des deux". (Le Littoral, 1930)

De man die Gustaaf Vanheste vanaf het begin pousseert is Michel de Ghederode: „Mon cher Vanheste,

J'ai vu vos dernières productions. Elles sont fort belles, et supérieures aux précédents. Ayez bon courage et continuez dans cette voie où vous excellez. Vous savez que je vous suis tout dévoué, et que je ferai tout possible pour que votre talent soit un jour reconnu". (Brief 10 januari 1929)

En dan, finaal in het jaar van zijn 100ste verjaardag, een paar weken voor de herinneringsdag van zijn overlijden: Hommage Gustaaf Vanheste in Galerie de Peperbusse.

„Vanheste is een naam met al te kleine weerklank, ongekend, door de naslagwerken niet gekwoteerd - zoals men dat pleegt te zeggen - in de hoofdstedelijke veilingen. Ook te Oostende een handvol insiders wie de naam iets zegt. En dan komt alras de associatie met zijn onderwatertaferelen. De verdienste van de Peperbusse is het gehele gamma onderwerpskeuze van Gustaaf Vanheste te brengen: duin- en strandzichten, stilleven, vis-

sersfiguren, zijn reliëfs en vrijstaande sculpturen, zijn niet gekende naakten - weliswaar niet zijn beste kunnen, zij nooit geziene pointillés waaruit hij gezichten laat opdoemen, en last but not least enkele getuigenissen van zijn kortstondige Fort- Napoléon-épisode waar hij door konservator Carlos Lootiens, zijn vriend, als concierge werd gebombardeerd, in tijden toen men nog het unieke van het Fort besepte en het als Heemkundig - Historisch Museum inrichtte. Waarmee ik meteen expliciet een wens uit om het weer zó te zien: een uniek stuk militaire archeologie ligt het hier te verkrotten. Oostende kan zich geen tweede „Stenen Bank"-blaam op het hoofd halen".

(Norbert Hosyn, n.a.v. de vernisage van Hommage Gustaaf Vanheste Galerie De Peperbusse 14 februari 1987.

Gustaaf Vanheste als eind en begin: kortweg - tussen 1928/1930 en 1987 - een kunstenaar.

André Baert

BRON:

- Kunst-Kontakt nr. 134, 9de jaargang nr. 2, Galerie/Kunstkring De Peperbusse 1987.

- Le Monde Inconnu des Artistes, Antoine Schyrgens, Dinant 1957.

- Oude Afspanningen, Danszalen en Café-chantants, Ary Sleeks, Oostende 1962.

- Plakboek Gustaaf Vanheste, Archief Museum voor Schone Kunsten Oostende.

- Vernissage-tekst Konservator Norbert Hostyn, 14 februari 1987.



GUSTAAF VANHESTE (kruisje) voor zijn schilderijen tijdens een maritieme tentoonstelling. Aan de toonbank hangen 3 reliëfplaketten met maritieme motieven.

(foto: Archief Stedelijk Museum Oostende).